

ВИСНОВОК

ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Бурдяка Ростислава Зіновійовича

на тему «Зображення історії українського козацтва у першій половині XVII ст. у працях польських істориків кінця XIX ст. – 1939 р.», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія

1. Актуальність теми дисертації

Однією із центральних проблем у наукових пошуках завжди посідало вивчення проблем людської свідомості, особливе місце серед яких займає етнічне самоусвідомлення та історична пам'ять, що є невід'ємними елементами розуміння індивідом та спільнотою самих себе та свого місця у світі. Саме тому важливими на сьогодні є дослідження історичних образів, сформованих науковою літературою, що була результатом роботи багатьох поколінь істориків, які вирішальним чином впливають на історичну свідомість кожного народу. Особливо вагомим є дослідження зображення минулого одного народу в історичному наративі його сусідів, що можуть вирізнятися як більшою об'єктивністю, так і значною тенденційністю подиктованою інакшим сприйняттям їх спільної, часто суперечливої, історії. Таким чином для української науки важливим є вивчення образів історії України в працях дослідників, що належали до наукових середовищ інших, особливо сусідніх, народів. Серед таких багатих на проблеми історичної україніки є польська наука, представники якої докладно вивчали українську минувшину, що часто виступає частиною спільної для обох народів історії.

Особливо активно польські дослідники вивчали історію українського козацтва, із яким польський народ поєднували як сторінки славетної співпраці та спільних перемог, так і криваві конфлікти, що розділяли народи на покоління вперед. Багато уваги історики присвячували історії козаччини у першій половині

XVII ст., що стала періодом найбільш яскравого такого поєднання світлих та темних сторінок у взаємовідносинах українського та польського народів. Нажаль на сьогодні в українських історіографічних дослідженнях немає більших праць, у яких би спеціально вивчався образ історії козацтва в першій половині XVII ст. у працях польських науковців, які працювали в кінці XIX ст. й до 1939 р. Заповнити дану прогалину покликане наше дослідження.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Дисертація виконана у рамках науково-дослідницької роботи кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Актуальні питання всесвітньої історії».

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертаційна робота відзначається аргументованістю, доказовістю, переконливістю, глибиною аналізу. Всі положення, висновки і пропозиції, представлені у дисертації, є науково обґрунтованими, мають теоретичне і практичне значення, містять конкретні рекомендації. Дисертант уникає поверховості в науково-дослідницькій діяльності.

Дисертація представляє завершене науково обґрунтоване та логічно викладене самостійне дослідження. Наукові положення і висновки перевірені за результатами апробації на 12 міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях.

4. Наукова новизна результатів дослідження

Дисертаційна робота є спеціальним історичним дослідженням у якому вивчаються особливості зображення історії українського козацтва у першій

половині XVII ст. у працях польських науковців, що провадили наукові студії у період із кінця XIX ст. й до початку II Світової війни, у якому *вперше*:

- Комплексно вивчено джерельну базу, що відображає специфіку дослідження та зображення польськими вченими, які представляли різноманітні ідейні та наукові напрямки, що побутували в період із кінця XIX ст. й до 1939 р., історії Війська Запорізького у першій половині XVII ст..

- Розглянуто інтерпретаційні та оціночні підходи польських науковців, що належали до різноманітних наукових шкіл, ідейних та політичних напрямків, які існували в польському культурному просторі та суспільно-політичному житті з кінця XIX ст. до 1939 р., на визначні події, процеси та явища в історії українського козацтва в першій половині XVII ст.

- Досліджено специфіку впливу еволюції суспільно-політичного середовища існування польського народу у період із кінця XIX ст. й до Другої світової війни, а також польсько-українських відносин на особливості підходів дослідників до зображення історії українського козацтва першої половини XVII ст..

Уточнено:

- Методологію історіографічного дослідження образів історії України, а зокрема козакознавчої проблематики, у польській історичній науці;

- Загальні тенденції розвитку польської історичної науки та студій над історичною україникою у період із останніх десятиліть XIX ст. й до 1939 р.

- Специфіку підходів різних польських дослідників у залежності від їх приналежності до окремих історичних шкіл та напрямків, політичних симпатій і т.п. до інтерпретації проблем історичної україніки;

Отримали подальший розвиток положення:

- Вплив переходу від теоретико-методологічних та історіософських основ історичної науки доби позитивізму до ідейних парадигм епохи неоромантизму на специфіку підходів до зображення історії Війська Запорізького в першій половині XVII ст.

- Тяглість у побутуванні та передачі між поколіннями польських істориків різноманітних міфів щодо історії українського козацтва та антиукраїнських стереотипів.

5. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення наукової роботи полягає у можливості використання теоретико-методологічних підходів, теоретичних спостережень та висновків при вивченні образів інших періодів історії українського козацтва у польській історіографії. Також матеріали даної роботи можуть слугувати основою для розробки навчальних посібників та лекційних курсів як з історіографії, так і з історії України чи Польщі у XVII ст.

6. Повнота опублікування результатів дисертації

Результати дисертаційного дослідження викладено у 6 публікаціях, з яких: чотири статті опубліковано в наукових фахових виданнях України категорії «Б» та дві – у збірниках матеріалів конференцій.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Бурдяк Р. Образ козацького повстання 1635 р. у польській історіографії кінця XIX – першій половині XX ст. *Актуальні питання гуманітарних наук* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 80. Том 1. С. 4 – 11. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/80-1-1>

2. Бурдяк Р. Зображення козацького повстання 1630 року під проводом Тараса Трясила в польській історіографії кінця XIX – першої третини XX століття. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність* / гол.ред. Ігор Соляр, заст. гол.ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Львів, 2025. Вип. 41. С. 110 – 121. DOI: <https://doi.org/10.33402/ukr.2025-41-110-121>

3. Бурдяк Р. Особливості зображення козацького повстання 1625 року у працях польських істориків кінця XIX століття – 1939 року. *Україна: культурна*

спадщина, національна свідомість, державність / гол.ред. Ігор Соляр, заст. гол.ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Львів, 2025. Вип. 42. С. 140 – 152. DOI: <https://doi.org/10.33402/ukr.2025-42-140-152>

4. Бурдяк Р. Українське козацтво у війнах Речі Посполитої початку XVII ст. у зображенні польських істориків кінця XIX ст. – 1939 р. *Актуальні питання гуманітарних наук* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 92. Том 1. С. 20 – 27. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/92-1-3>

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Бурдяк Р. Дискусії польських істориків кінця XIX – першої половини XX ст. довкола подій козацького повстання на чолі з Іваном Сулимою. *Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни. Том I* / [Ред.: В.Ільницький, Р.Корсак, Т.Пантюк, О.Петречко, В.Старка]. Дрогобич–Ужгород – Тернопіль: Посвіт, 2024. С. 31 – 32.

2. Бурдяк Р. Українське козацтво у війні речі посполитої проти Михайла Хороброго у зображенні польських істориків кінця XIX ст. – 1939 р. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XIX: Людина, суспільство, історія: діалог у гуманітарному просторі* / [Ред.: Я.Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Миколаїв: Посвіт, 2025. С. 21 – 22.

7. Апробація матеріалів дисертації

Основні теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження висвітлено у доповідях на науково-практичних конференціях різного рівня:

міжнародні: XIII-а Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи» (25 жовтня 2022 року); XIV-а Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Виміри сталого розвитку в

теорії та практиці (21 квітня 2023 р.); VII Міжнародна науково-методична конференція «Передові технології реалізації освітніх ініціатив» (Переяслав, 7 лютого 2024 р.); XVI-а Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Місце й значення когнітивістики в розвитку науки та освіти» (12 квітня 2024 року); XV-а Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Виміри сталого розвитку в теорії та практиці (3 листопада 2023 р.); II Міжнародна науково-практична конференція «Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки» (7.03.2025 р.); XVIII-а Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Подолання кризових ситуацій у науці та освіті» (11 квітня 2025 року); XIX-а Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Подолання кризових ситуацій у науці та освіті» (17 жовтня 2025 року); XVII-а Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Подолання кризових ситуацій у науці та освіті» (10 жовтня 2024 року).

– *всеукраїнські*: Всеукраїнська науково-практична конференція «Соціокультурні трансформації в Україні XX – XXI ст. і подолання радянської спадщини в освіті, культурі, ментальності» (Переяслав, 14 лютого 2024 р.); I-а Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни» (10 грудня 2024 р.); V Всеукраїнська науково-практична конференція «Соціокультурні трансформації в Україні XX – XXI ст. і подолання радянської спадщини в освіті, культурі, ментальності» (19 лютого 2026 року).

8. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Усі результати дисертаційного дослідження, які виносяться на захист, отримані автором особисто. Участь у конференціях, а відтак виголошені доповіді,

є самостійними. Серед публікацій, що апробують результати дослідження, дві наукових виданнях.

9. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Структура роботи побудована за проблемним принципом, відповідно до мети та завдань. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів (семи підрозділів), висновків, списку використаних джерел та літератури. Обсяг дисертаційного дослідження становить 285 сторінок, з яких 218 є основним текстом. Список використаних джерел і літератури нараховує 536 позицій.

Структура роботи та її оформлення відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

10. Відомості про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності

Дисертаційну роботу Бурдяка Р.З. «Зображення історії українського козацтва у першій половині XVII ст. у працях польських істориків кінця XIX ст. – 1939 р.» 6 травня 2026 року було перевірено на ознаки академічного плагіату за допомогою інформаційної системи виявлення збігів «StrikePlagiarism» у відділі інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення бібліотеки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Результати перевірки: КП 1: 10,1 %; КП 2: 7,7 %; КЦ: 9,8 %.

У процесі перевірки виявлено збіги з власними науковими публікаціями здобувача, загальноживаною термінологією та посиланнями на використану літературу. Виявлені в роботі текстові збіги не мають ознак академічного плагіату і є правомірними.

Дисертаційна робота Бурдяка Р.З. є результатом самостійних досліджень здобувачки, відзначається змістовністю, обґрунтованістю ключових позицій, не містить елементів запозичень без посилання на джерело та відповідає принципам академічної доброчесності.

11. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року за № 44.

Дисертаційна робота Бурдяка Ростислава Зіновійовича «Зображення історії українського козацтва у першій половині XVII ст. у працях польських істориків кінця XIX ст. – 1939 р.», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія, містить раніше не захищені й одержані особисто автором наукові результати в галузі історії, які в сукупності вирішують проблему зображення історії українського козацтва у першій половині XVII ст. у працях польських істориків кінця XIX ст. – 1939 р.».

Дисертація Бурдяка Ростислава Зіновійовича «Зображення історії українського козацтва у першій половині XVII ст. у працях польських істориків кінця XIX ст. – 1939 р.» є самостійною науковою працею, яка за своїм змістом, рівнем новизни й практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. за № 40 та пп. 5-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. за № 44 і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія у разовій спеціалізованій вченій раді.

Голова засідання фахового
наукового семінару,

доктор історичних наук, професор

Юрій СТЕЦИК